

Vabariigi Valitsuse määruse „Rikkumisteadeete säilitamise kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõu on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta¹.

Töölasest Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitaja kaitse seaduse (TÕRTKS)² § 10 lõikes 4 esitatud volitusnormi järgi kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega rikkumisteadeete säilitamise korra.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja digiministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Markko Künnapu (markko.kynnapu@justdigi.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleteoimetanud Justiits- ja digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse keeleteoimetaja Moonika Kuusk (moonika.kuusk@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahviga 1 sätestatakse pädeva asutuse ning TÕRTKS-i § 8 lõikes 2 nimetatud isiku kohustus säilitada rikkumisteade, sellega seoses kogutud teave ning muud rikkumisteate menetlemise käigus koostatud ja kogutud dokumendid ja andmekandjad.

Vastavalt TÕRTKS-i §-dele 10 ja 11 tuleb rikkumisteadeid säilitada kolm aastat arvates teavitajale tagasiside andmisest.

TÕRTKS-i § 6 lõike 1 kohaselt on pädev asutus riigiasutus ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, millele on seadusega antud pädevus teha rikkumise suhtes riiklikku, haldus- või teenistuslikku järelevalvet või süütegu menetleda.

Vastavalt TÕRTKS-i § 8 lõikele 2 on eespool nimetatud kohustus järgmistel isikutel:

- 1) avaliku teenistuse seaduse § 6 lõikes 2 nimetatud riigi ametiasutusel ja selle hallataval asutusel;
- 2) omavalitsusüksuse ametiasutusel ja selle hallataval asutusel, kus on 50 või enam teenistajat, või kohaliku omavalitsuse üksusel, kus elab 10 000 või enam elanikku;
- 3) juriidilisel isikul, kus on 50 või enam töötajat;
- 4) Finantsinspektsiooni seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud riiklikul finantsjärelevalve subjektil.

Rikkumisteadet ja muud eespool nimetatud teavet tuleb säilitada rikkumisteate vastu võtnud asutuse, isiku või asutusevälise kolmanda isiku juures, kes peavad tagama nende säilimise ja

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L1937&qid=1731260312773#d1e32-47-1>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/130052024001>

nendele juurdepääsu seadustes sätestatud korras. See tähendab, et vajalik on tagada rikkumisteate fakti konfidentsiaalsus vastavalt TÕRTKS §-dele 14 ja 15 ning ühtlasi tuleb juhinduda isikuandmete kaitse nõuetest vastavalt Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmäärusele ning isikuandmete kaitse seadusele. Rikkumisest teavitamise kanalile, rikkumisteadele ja rikkumisega seotud muule teabele on juurdepääs üksnes selleks määratud isikul või üksusel. Juhul, kui rikkumisest teavitaja konfidentsiaalsust rikutakse järgneb sellele vastutus TÕRTKS § 20 alusel.

Juhul, kui rikkumisteade on edastatud suuliselt või võetud vastu häälsõnumiga, siis on vastuvõtjal võimalikud kaks alternatiivi, mille vahel valida. Vastuvõtja võib säilitada teate kas vestluse või sõnumi salvestisena taasesitataval kujul või vestluse protokollina, mis võimaldab saada täpse ülevaate teatest ja selle sisust. Juhul, kui koostatakse protokoll, siis peab rikkumisteate vastuvõtja esitama selle rikkumisest teavitajale tutvumiseks, parandamiseks ja kinnitamiseks. See tagab muuhulgas ka selle, et protokoll on täielik ning sisaldab kõike vajalikku sisu. Vastavalt TÕRTKS §-le 10 tuleb kinnitus rikkumisteate vastuvõtmisest saata rikkumisest teavitajale seitsme päeva jooksul pärast teate kättesaamist. Juhul, kui koostatakse eelpool nimetatud protokoll, siis selle tähtaja jooksul on vajalik koostada ja edastada tutvumiseks ka protokoll. Erandiks saavad siin olla juhtumid, kus teavitaja on kinnituse saamise keelanud või kui on põhjust arvata, et see seaks ohtu teavitaja konfidentsiaalsuse.

Paragrahvis 2 nähakse ette rikkumisteade hävitamine.

Rikkumisteade, sellega seoses kogutud teave ning muud rikkumisteate menetlemise käigus koostatud ja kogutud dokumendid ning andmekandjad hävitatakse asutuse või juriidilise isiku juhi kehtestatud korras. Rikkumisteadet tuleb säilitada kolm aastat arvates rikkumisteate tagasiside andmisest menetluse lõpptulemuse kohta. Juhul, kui teavitaja on keelanud tagasiside saatmise või kui on põhjust arvata, et see võib seada ohtu teavitaja konfidentsiaalsuse, siis tuleb tähtaega arvestada menetluse lõpptulemusest. Seadus ei näe ette eraldi korda rikkumisteade hävitamise kohta ning asutused ja juriidilised isikud võivad dokumentide ja andmekandjate hävitamisel lähtuda üldisest asutusest ja juriidilises isikus kehtivast dokumendihalduse või muust sarnasest korrast.

Juhul, kui nimetatud teave sisaldab riigisaladust või salastatud välisteavet, siis teavet käideldakse ja see märgistatakse vastavalt riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on seotud EL-i õigusega. Eelnõu on tööalasest Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitaja kaitse seaduse rakendusakt.

4. Määruse mõjud

Määrus mõjutab TÕRTKS-i § 6 lõikes 1 nimetatud pädevaid asutusi ning TÕRTKS-i § 8 lõikes 2 nimetatud isikuid. Pädev asutus seaduse tähenduses on riigiasutus ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, millele on seadusega antud pädevus TÕRTKS-i § 4 lõikes 1 nimetatud rikkumise suhtes teha riiklikku, haldus- või teenistuslikku järelevalvet või süütegu menetleda.

TÕRTKS-i § 8 lõike 2 kohaselt mõjutab määrus järgmiseid isikuid:

1) avaliku teenistuse seaduse § 6 lõikes 2 nimetatud riigi ametiasutusi ja selle hallatavaid asutusi;

- 2) omavalitsusüksuse ametiasutusi ja selle hallatavaid asutusi, kus on 50 või enam teenistujat, või kohaliku omavalitsuse üksusi, kus elab 10 000 või enam elanikku;
- 3) juriidilist isikut, kus on 50 või enam töötajat;
- 4) Finantsinspeksiooni seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud riikliku finantsjärelevalve subjekti.

Määruse jõustumisel on nimetatud pädevad asutused ja isikud kohustatud juhinduma määruse nõuetest rikkumisteadete ja nendega seotud teabe säilitamisel ja hävitamisel. Määruse rakendamise mõju saab pidada väikseks.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega kehtestatakse pädevatele asutustele ja isikutele nõuded rikkumisteadete ja nendega seotud teabe säilitamiseks ja hävitamiseks. Säilitamine ja hävitamine toimuvad vastavalt TÕRTKS ja teistele õigusaktidele ja käesolevale määrusele. Eraldi kordade kehtestamine asutuste ja juriidiliste isikute poolt ei ole vajalik.

Määruse rakendamisega võivad kaasneda teatud kulud, mis tuleb pädevatel asutustel ja isikutel kanda enda eelarvest.

Määruse rakendamisega tulusid ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Üldises korras jõustumine annab asutustele ja isikutele piisavad võimalused määruse rakendamiseks.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse kavandi eelnõu esitati kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks koos TÕRTKS eelnõuga. Määruse kavandi osas märkusi ega arvamusi ei esitatud.